

ТОЗИ БРОЙ 16 СТР.

ЦЕНА 3 ЛВ.

ЛИТЕРАТУРЕНЪ ГЛАСЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО, НАУКА И ОБЩЕСТВЕНИ ВЪПРОСИ

БРОЯ

3

ЛЕВА

Редакторътъ приема въ вторникъ и сѣбота.
Всичко да се изпраща на следния адресъ:

Книгоиздателство „ЛИТЕРАТУРЕНЪ ГЛАСЪ“
ул. Царица Йоанна № 31—София. Тел. 48 69

Излиза всѣка сръда, годишно 40 броя.

LITERATUREN GLAS

Hebdomadaire littéraire, artistique et scientifique

Редакторъ Д. Б. МИТОВЪ

Частенъ телефонъ на редактора 42-67

София, 19. VI. 1935. Година седма

Годишенъ абонаментъ 100 лв., полугодишенъ
60 лв., за странство 160 лв. Обявления: 4 лв.
на кв. см. предплатени. Обявления въ хрониката
10 лв. на редъ. На настоятели специални отстъпки

Ръкописи назадъ не се връщатъ

280

ПРОСЛАВА НА ВИКТОРЪ ЮГО

ЧУДОТО НА ВИКТОРЪ ЮГО

Въ Солунъ бѣхме. Деца на 12 години бѣхме. Тогава — 1891 и 1892 година. Какъвъ трепетъ ме обзема при тоя споменъ за Солунъ! Българска гимназия, мъжка, девическа, търговска, пансион, основни училища, български надписи по всички магазини, български униформи, български пѣсни и български духъ . . .

А ние 11 и 12 годишни деца сме седнали на групички по маситѣ на пансиона, гледахме дрезгавината на

Скици на В. Юго отъ Роденъ

Слипа насреща, тъмно стаяше — и тогава въ тъмното, при газовитѣ голѣми лампи, запалвани съ виртуозностъ отъ кривокракия Ламбо Ламбаджията отъ Дойранъ . . . Почваха препирни . . .

Препирни! Боже, толкова ли съмъ отдавна азъ? Препирни за Викторъ Юго! Най-главната тема бѣ именно свободната мисль. Тя ни пленяваше всички. После, пакъ покрай Викторъ Юго въпроситѣ: „Има ли Богъ?“ „Нѣма ли Богъ?“ „Що е мисль?“ „Що е душа?“ „Що е човѣкъ?“ „Жанъ Валжанъ!“ Гаврошъ! Козета! И като се скарахме, всички викахме „Квазимодо!“

А най-много се чуваха думитѣ: „Клетницитѣ“ — това е евангелието на 19 вѣкъ!

И препирнитѣ бѣха всѣкивечерни. „Най-живо“ — ако не искаме да кажемъ истинската дума — „най-живо“ участие въ препирнитѣ взимаха трима: единъ Пандо отъ Леринско, единъ Кочо отъ Киречкьой и моя милость отъ Щипъ . . .

После, препирнитѣ се пренесоха на езикова база: „Юго“ ли да казва или „Хюго“ . . . „Клетницитѣ“ — гова заглавие отговаря ли на „Мизерабълъ“ . . .

Стоянъ Михаиловски съ яростъ бѣше се нахвърлилъ върху нашия директоръ Дим. Хаджи Ивановъ, преводача на „Клетницитѣ“ . . .

И предлагаше „Юго“. — Добре, Юго. И предлагаше „Злощастницитѣ“ — вмѣсто „Клетницитѣ“. Ние приемахме Юго, но тъй ни се нравѣше „Клетницитѣ“, щото намразихме Стоянъ Михаиловски и не го намрахме правъ . . .

И въобще цѣлото ни двегодишно учение въ Солунъ, въ цвѣтуция български Солунъ бѣ съ мислитѣ и подъ омаята на Викторъ Юго . . .

И затова, щомъ можехъ вече по-свободничко да чета френски, азъ прочетохъ почти всички отъ Викторъ Юго, освенъ „Изгнанията“ . . .

И после четохъ много отрицания, много критики и изложения . . .

Но никога не ми е идвало на умъ, че нѣкога ще пиша или ще

говоря за Викторъ Юго на свѣта и на хора, които наистина знаятъ повече отъ менъ.

И ето сега, за петдесетгодишната отъ смъртта на поета!

*
* *

Колко грѣшно време мина отъ моя Солунъ до сега! Въ Солунъ едва бѣха изминали петъ години отъ смъртта му, а сега петдесетъ години. И азъ съмъ сѣщия тоя Александъръ Балабановъ, който сега иска да узнае нѣщо повече за Викторъ Юго.

И почнахъ да се ровя навсѣкъде.

И проклинаамъ часа, въ който се заловихъ за тая работа. Колко иллюзии ми се разсипаха!

Но най-напредъ, удивенъ самъ отъ себе си, установихъ, че наистина съмъ билъ прочелъ почти всичко отъ Викторъ Юго. Кога? И самъ не знамъ. И после, после дойде нѣщо лошо: обърнахъ английската история на литературата, на френската — само недостатъци се посочватъ на поста. Отворя германска история на френската литература — и тамъ само недостатъци. И навсѣкъде се цитува и отрицателното мнение на Гьоте за Юго . . .

Нищо, казвамъ си, това сѣ отъ враждебни лагери. Но отворя френска история на френската литература — и тамъ пакъ най-много недостатъци се разправятъ, дори често много остри . . . Ето, даже и въ учебницитѣ за малкитѣ деца — и тамъ само, ако не само, то поне повечето и главно недостатъци се изброяватъ.

Особено се изтъква неговата непостоянна, или неговото непостоянство въ идеитѣ му. Дори единъ учебникъ отъ годината на смъртта му отъ Арно, стр. 282 направо казва: „Той постави своитѣ стихове въ услуга на всички мнения“ — „Il a mis ses vers en service de toutes les opinions“.

И, все пакъ, Викторъ Юго е Викторъ Юго. И все пакъ, Викторъ Юго е борець, войвода, голѣмиятъ поетъ, завлича, отвлича, слисва и нагоре и напредъ . . .

Тая негова всестранностъ въ живота и въ поезията, намѣсто да го постави по-високо въ историята, както е справедлива, тя го снишава, поради непроницателността и не-свободата на историчитѣ. Тѣ забравятъ чудния стихъ на самия Викторъ Юго:

Лирата ми, която виси въ всеелната и е отзвукъ на всичко, що става въ нея.

*
* *

Тукъ е мѣстото да направимъ размисления за сѣдбата на голѣмитѣ хора, на поетитѣ. Има две сѣдби на голѣмитѣ.

Има гении, има голѣми поети, за които историята пише всичко въ суперлативи. Само доброто имъ изтъква. Клейми съвременността, че не ги е ценила.

Тѣ сѣ Молиеровцитѣ, Шекспировцитѣ, Дантевитѣ пр.

Тѣ сѣ щастливцитѣ, тѣ сѣ галенитѣ деца на историята.

Има сѣщо тъй голѣми поети, има свѣтовни гении, които сѣ зле записани отъ историята. И приживе, и следъ смъртта имъ — най-много се говори за тѣхнитѣ недостатъци. Често дори съвсемъ се отричатъ на страницитѣ на една и сѣща литературна история — и все на страницитѣ на сѣщата история пакъ сѣ между гениитѣ записани . . .

Тѣ сѣ Байроновцитѣ, Хайневцитѣ. Отъ тѣхъ е и Викторъ Юго. Не по поетически темпераментъ, разбира се, а по жизнена сѣдба.

Тѣ иматъ едно нѣщо голѣмо и общо:

Тѣ сѣ отъ тия поети, на които животътъ е поезията имъ, а не животътъ поезия. Тоестъ, не по традицията вървятъ, а по живота си. И се бъркатъ въ всичко, защото сѣ отъ всичко и отъ всѣкъде . . .

Отъ тѣхъ е и Викторъ Юго. Затова и неговата сѣдба въ историята е така въ стила на самия Викторъ Юго . . .

Масата на Викторъ Юго, на която той е работилъ правъ

АЛ. БАЛАБАНОВЪ